

MYŠLENÍ
SOUČASNOSTI

Post-Evropa

Yuk Hui

KAROLINUM

Post-Evropa

Yuk Hui

Z anglického originálu Post-Europe vydaného nakladatelstvím
Sequence Press v roce 2024 přeložil Martin Pokorný.
Doslov napsal Václav Janoščík.

Vydala Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum
Praha 2026

Edici Myšlení současnosti řídí Miroslav Petříček
Redakce Jan Havlíček
Grafická úprava Zdeněk Ziegler
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
První české vydání

© Yuk Hui, 2024
Translation © Martin Pokorný, 2026
Epilogue © Václav Janoščík, 2026

ISBN 978-80-246-6252-7
ISBN 978-80-246-6430-9 (pdf)

Univerzita Karlova
Nakladatelství Karolinum

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Pro Mijako

Autobiografická anamnéza ve svém obvyklém pojetí předpokládá identifikaci. Identitu právě ne. Ne, identita nikdy není dána, obdržena ani dosažena; trvá jedině neukončitelný a neurčitě fantasmatický proces identifikace.

Jacques Derrida, *Monojazyčnost druhého*

OBSAH

Předmluva /11

PRELUDIUM: HLEDISKO *HEIMATLOSIGKEIT* /15

§ 1. Planetarizace a *Heimatlosigkeit* /15

§ 2. Afirmace *Heimatlosigkeit* /24

1. KAPITOLA FILOSOFIE A POST-EVROPA /34

§ 3. Duch evropské filosofie /35

§ 4. Konstituce post-Evropy /42

§ 5. Individuace a úkol myšlení /53

2. KAPITOLA „CO JE ASIE?\": OTÁZKA /60

§ 6. Otázka „Co je Asie?“ /61

§ 7. Technologie a limity srovnávacích studií /69

§ 8. Individuace myšlení a hledání obecného /80

KODA: DOBŘÍ POSTEVROPANÉ /90

§ 9. Po Nietzschevi, dobrém Evropanu /90

§ 10. Magický jazyk /94

Vztah myšlení, prostoru, těla a jídla: Technologie
a filosofie po Evropě i po liberalismu (Václav Janoščík) /103

Bibliografie /119

Jmenný rejstřík /124

Tato práce navazuje na mou knihu *Otázka technologie v Číně*¹ ohledně problematiky návratu, nebo přesněji řečeno, otázky bezdomoví (*Heimatlosigkeit*) jakožto důsledku modernizace a planetarizace. Od vydání *Otázky technologie v Číně* uplynulo sedm let, během nichž se svět změnil takřka k nepoznání. Tři roky pandemie jen urychlily geopolitické posuny, které planetu podle všeho strhávají do zmatku, ať už se tím míní hrozba válek nebo klimatický kolaps. Více než kdy dřív žijeme ve stavu pádu do bezdomoví, ale zároveň – jak je patrné z nových konzervativních a novoreakčních hnutí – toto bezdomovectví paradoxně vyvolává touhu po domově. V létě 2016 můj přítel Damian Veal, který dnes bohužel již není mezi námi, při editaci *Otázky technologie v Číně* vyjádřil pochybnosti o tom, zda se má snaha zrekonstruovat čínské myšlení technologie neubírá po zcela téže cestě jako Heidegger a nesměruje k témuž ideologickému poblouznění. Jak jsem – zčásti v reakci na Damianovy námitky – vyložil ve své knize, vyvstává tu obtíž ohledně dilematu návratu domů.

S odstupem sedmi let se mi toto dilemma zdá stále tíživější a hrozivější s ohledem na nárůst územních konfliktů a rasově podmíněné politiky. Jak může dnešní filosofie odpovědět na výzvu k návratu, která byla označena za zdroj samotné její možnosti (Novalisova teze, že filosofie je hnána steskem po domově), ale zároveň ji počínaje 20. stoletím problematizuje? Při snaze tuto otázku návratu zodpovědět jsem byl donucen konfrontovat se se sebou samým a se svou zkušeností neustálé-

¹ Yuk Hui: *The Question Concerning Technology in China: An Essay in Cosmotechnics*, Falmouth 2016.

ho poutníka a imigranta: co znamená *Heimat* pro přistěhovalce, jako jsem já, nuceného neustále se přizpůsobovat novým prostředím a učit se nové jazyky? Stejně tak jsem byl nucen zformulovat určité věci, které se mi sice honily hlavou, ale za celá léta jsem nebyl s to je náležitě vyjádřit. Tuto knihu lze proto číst jako autobiografii, byť takovou, že v ní schází „já“, anebo přesněji řečeno: je v různých okamžicích pohlceno různými postavami.

Název *Post-Evropa* odkazuje k myšlence fenomenologa Jana Patočky, který upozornil na to, že Evropa po druhé světové válce přestala být ústřední mocností. Tato epochální událost zároveň podle Patočky zapůsobila jako moment *epoché* ve fenomenologickém smyslu slova: platnost starého pojetí Evropy byla pozastavena a z této suspenze by mohla vyjít Evropa nová. Post-Evropa by mohla znamenat ledacos: Spojené státy, o kterých se v 19. století mělo za to, že představují novou Evropu, Evropu, která už není, nebo novou celosvětovou situaci po evropském osvícenství. Podobně jako Heidegger, i Patočka hledal pramen nové Evropy ve starém Řecku, zvláště v Platónově nauce o duši – aniž by ale uznal, že se Evropa vždy definovala protikladem k Asii. Když dnes mluvíme o post-Evropě, míníme tím svět, v němž – ve shodě s představami, ke kterým nás podněcuje určitý druh východní politické propagandy – bude mít převahu Asie? Když se filosofie změní v odezvu politické propagandy, stává se bezcennou; jenže kolik filosofů dokáže odmítnout i to nejmenší pokušení přijmout roli státního myslitele?

Čím jiným by se evropská filosofie – po neustálých výzvách k deeuropizaci a opakovaných návrzích post-Evropy v uplynulých desítkách let – mohla stát? Jak by mohla filosofie odpovédět v planetární situaci tomu, kdo je vůči Evropě Druhý? A jak by mohl druhý a jiný reagovat na evropské dědictví jinak než triviální výtkou z eurocentrismu? S těmito otázkami na paměti se následující „autobiografie“ odvíjí prostřednictvím *inkompatibility* zhmotněné tělesnou zkušeností i procesem myšlení. Díky tomuto napětí je to, co se tu odvíjí, též procesem *individuace* v Simondonově smyslu. Snažím se uvedeným způsobem prozkoumat, zda lze pojem individuace vyvést mimo domény, ve kterých ho aplikoval Gilbert Simondon a po něm

Bernard Stiegler. Individuace je podmíněná tenzemi či nekompatibilitami mezi prvky v systému. Možná právě systém, v němž nelze bezprostředně smířit dva druhy myšlení, dovolu- je reformulovat Heideggerovu otázku „Co znamená myslet?“ a namísto toho se ptát: „Co znamená individuace myšlení?“

Dvojice hlavních kapitol knihy vychází ze dvou přednášek, které jsem pronesl v prosinci 2022 na Taipei National University of the Arts díky laskavému pozvání rektora univerzity prof. Čchen Kchaj-chuanga. Již předtím, na podzim 2019, prof. Čchen pozval Bernarda Stieglera a mne na cyklus seminářů, na nichž jsme také probírali možnost založit specializovanou laboratoř v nové univerzitní budově (tehdy se teprve stavěla), věnované technologii a umění. Tehdy jsem se s Bernardem – jedním z dvojice hlavních postav, s nimiž se vyrovnává první kapitola – viděl naposledy. Druhá kapitola reaguje na postkoloniální diskurzy o Asii a na otázku budoucnosti asijského myšlení a vysvětluje, co míním „individuací myšlení“, se zapojením osobností Mou Cung-sana a Kitara Nišidy, mimořádně originálních myslitelů, kteří vyšli z Asie ve 20. století.

Obecnější myšlenka toho projektu vyšla z mého dlouhodobého zájmu o ono „překonání modernity“, které před sto lety zahájili myslitelé kjótské školy filosofie. (V červenci 1942 uspořádal časopis *Bungakukai* pod tímto názvem slavné symposium.) Jak víme, historie se opakuje a repríza vždy vypadá jako svého druhu *déjà vu*. V letech 1941 a 1942, v době vstupu Japonska do druhé světové války, se čtveřice filosofů a historiků z okruhu kjótské školy zúčastnila trojice symposií uspořádaných literárním časopisem *Čúó Kóron* (中央公論). První symposium, nazvané „Stanovisko světových dějin a Japonsko“, postavilo Asii do protikladu vůči Evropě a vzhledem k úpadku Západu hájilo myšlenku, že se povinnosti formování světových dějin bude muset ujmout Asie obecně a Japonsko zvláště. S odstupem skoro stovky let dnes sledujeme, jak se tento názor prosazuje znovu a s odlišnou rétorikou. V reakci na toto opakování je *Post-Evropa* uvozena preludiem nazvaným „Hledisko *Heimatlosigkeit*“ a končí kodou na téma „Dobrých post-Evropanů“.

Na závěr tohoto úvodu bych rád dodal, že kniha je zamyšlením nad jazykem, technickým nástrojem stejně důležitým jako

ruce. Kniha začíná otázkou vkusu a končí problémem řeči, čímž jsou vystiženy dvě nejdůležitější funkce jazyka.

Na jaře 2023 jsem na pozvání Tokyo College měl příležitost strávit dva měsíce na Tokijské univerzitě, kde mě přivítali prof. Cujoši Išii, prof. Čching-jüen Čcheung a další kolegové. Prof. Takahiro Nakadžima, ředitel Institutu asijských studií v Todai, mi umožnil využívat knihovny na kampusu v Hongó, což mi umožnilo dostat se k mnoha původním textům o kjótské škole a překonávání modernity, k nimž jsem do té doby neměl přístup. Tento pobyt v Japonsku byl pro dokončení knihy klíčový. Rád bych při této příležitosti poděkoval kolegům, kteří mi pomáhali formovat mé úvahy na této cestě: patří k nim Kohei Ise, Daisuke Harašima, Hidetaka Išida, Masaki Fudžihata, Agnes Lin, Johnson Chang, Hugo Esquinca, Milan Stürmer, Pieter Lemmens a zvláště Hiroki Azuma, s nímž jsem na toto téma vedl od našeho seznámení v roce 2016 dlouhou řadu přátelských a produktivních rozhovorů. Za součinnost při výrobě knihy chci poděkovat nakladatelství Sequence Press a Urbanomic; zvláštní dík nechť přijme Maya B. Kronic za pečlivé ediční a kritické připomínky.

Yuk Hui
podzim 2023
Rotterdam a Taipei